

Hippocratis auctoritate pater in lib. de morib. mul. & sic aliae cicatrices in aliis partibus, ut in oculi tunica, de qua jam diximus, visui incommodare, in buccis, partibusque proximis loquaciam impedit, & in aliis partibus alias lacerare possunt. Sed propter pristinum, ut recte existimat Fortunatus, cicatrix pulchritudini obest, cuius cum praecipua sedes factae sit, idcirco indigens ferrum, majorique decolori (ut Plutarch. in Politica ad Trajanum dicebat) haberi solent verrucæ, siccive in facie, quam nota, nevi, atque mutilationes in reliquo corpore, quod etiam ex Hipp. in Coce. prenat. cap. II. par. 3. Duretus firmabat, qua de re fancium est in lib. quis in metallo. C. de Penis, quam ex nostris adducit Tallacot.

lib. I. de Curs. Chirurg. c. 3. Ne quis in facie figetur, tanti fecerunt legillatrices facie humanae decorere. & Plato lib. 9. de Leg. in fin. vulnera qua turpitudinem relinquent (qualia maxime sunt qua in facie cicatricem relinquent) inflanabilibus vulneribus aequavit, & eandem poemam in utrisque delinquentes esse possunt, omnes tamen huc tendunt, ut magis aut minus conspicue aut deformes sint. quaenam enim maiores sunt, magis inæquaes, duriori callo obductæ, magis cavæ, aut eminentes, magis conficiuntur, & sic etiam magis decori ac pulchritudini officiant, contraria minores, aequales, leviter junctæ, neque cavæ, neque eminentes, minus conspicue sunt, & idcirco parum pulchritudini obfuscent. & haec regula generalis est quoad omnes omnium partium cicatrices, non respectu partium longiora altera se res haber. Quales autem cicatrices ex vulneribus remanentes sunt ipsa vulneris natura, ac forma declarat. Vulnera magna, ac profunda magnas cicatrices relinquent; in aquila, & ferro non incidente, sed hamato, vel ferrato, aut quomodounque in aquila inficta, cicatrices etiam faciunt inæquaes, & distortas, quecumque etiam vulnera cum deperditione substantiae partium, ac praecipue ossium sunt, casas cicatrices facete certum est, & demonstrat Hippocrates lib. 6. Aphor. 45. & haec à natura ipsius vulneris dependent; alias autem culpa ardoris relinquentur, ut si spora tractentur, si lente, & parum bene suantur, aut si suantur ubi opus non sit, si ante oportuum tempus disuantur, si medicamenta nimis, ac prater exigentiam denstantia applicentur; nam ad haec omnia advertere debent, qui vulnera curantes, remansæ cicatrices providentiam quoque habent, ad cuius negotiis affectionem Chirurgus quidam, ut relatum est, solebat vulnera inter se nulla confundere, sed ipsorum vulnerum labris optime, ac quantum artius fieri potest inter se unitis, aptissime auxiliis in ea unione ad convenientis temporis spatium retentis, cicatrices efformare solebat elambendo propria lingua, & sic nullo modo à sanato vulnero conspicuæ erant.

Non dubium denique est, quod facie cicatrices respectu aliarum partium magis deformes existimantur. Duretus in Coce. prenat. Hipp. Tract. 2. cap. 2. de Vuln. & fist. part. 3. quod facies omnium partium pulcherrima sit; ita ut majoris estimanda sit minima cicatrix in facie, quam maxima in quavis alia parte. Sed & respectu partium ipsius faciei una cicatrix, & magis conspicua, & magis deformis, quam alia esse solet; & circa id plura attulit jam sepe adductus Fortunatus loco proxime allegato, cujus verba hoc transferre libert. Ergo, inquit,

De Conjecturis, ex quibus vulnus lethale vel non lethale fuisse judicatur, & primo de Conjectura de sumpta à tempore intermedio inter vulnus & mortem.

Q V A E S T I O V .

Voniam sepiissime occurrit, quod homicidæ, vel qui homicidiū accusati reperiuntur, opponunt de Vulneris inhabilitate ad occidendum, &

morts cauſam aut in ipsis ægroti negligientiam, & intemperiam, aut malum habitum, & statum, valerudinarium, aut Medicos, & Chirurgos, aut in novum aliquem morbum, aut in aliud quid ab extra adveniens conjuncti, idcirco summa, ac exquisita diligentia Jureconsulti conjecturas aliquas proponunt, ex quibus facilis in veritatem cognitionem deveniamus, ac realiter cognoscamus, utrum more ex ipso vulnera, quod vere lethale extitisset, an ex alia quacunque cauſa originem traxerit, quas conjecturas mira diligentia prosecutus est Farinacc. quest. 127. par. 2. à nu. 28. ad plures seqq. eas tamen omnes examinare, & longum effet, & extra rem nostram, cum caro plures ad Medicum negotium non faciant; examinemus ergo eas, qua & ad nos pertinent, & majoris momenti sunt; & præ omnibus quidem ea magnificientia videtur, qua tempore defunxit, quamobrem hac primum verba lati. i. facit. i. habet autem ejus rei decisio parem, & difficultatem & necessitatem. difficultem enim est tum ob vulnera ipsorum multiplicem differentiationem, tum ob variam individuorum constitutionem, & naturam, tum ob infinita propemodum ab extra vulneribus accidentia, ob quorum culpam vulnera aliquando citius, aut serius occidunt, & citius quoque, aut serius sanantur, quam deberent, quin etiam difficilis hoc punctum facit diffidentia. Auctorum cum Medicina, tum Jureconsultorum, qui in tempore securitatis vulnera stabiliendo discordes inter se mirum in modum existerunt, cuius rei potissima cauſa est particularium casuum evenitus, quibus observatum est, vulnera modo protractare, modo accelerare mortem, etiamque unius, & ejusdemque naturæ sint, unde certum terminum pro eorum securitate affignari posse nonnullis impossibile vistum est. Sed tamen hujus difficultatis solutio maxime videtur necessaria, quia iniquum est, & contra Iustitiam fontes aliquando abfolvi, multo magis iniquum, & contra humanitatem infantes supplicio affici, ut facile utrumque evenire posset, ubi brevius, & longius quam in rei veritate sit, id temporis constitutatur. quoniam vobis valde in hoc elaborandum, ut veritatem determinatio posse unicæ naturæ, sed partium quoque vulnerarum adhibere in iudicio oportet, quod quanam ratione per se determinare absque Medicorum ope Index possit, ego quidem non video. Quicquid autem sit de hoc iudicis arbitrio, palam illud est, nequam fieri posse, ut haec temporis determinatio posse unicæ naturæ in omnibus vulneribus affignari, & indifferenter in quoque subiecto, immo neque in una eadem; parte, de necessitate enim ob plures ab extra accidentes cauſas eam variari oportet. alius enim terminus affignandus est in simplici Capitis vulnera, quod solam cutem cum modica craniæ lesione violaverit, alius si cranium fissum, aut cerebrum concussum fuerit, alius si Meninges, seu cerebri cooperientes membranas laceraverit, alius si ad cerebri substantiam, alius si ad ventriculos usque, & intimiores partes penetraverit, item alius si Sinciput, alius vero si Occiput leserit, cum in illo magis pericula vulnera sint, & breviori tempore occidant, quam in hoc. Hipp. de Vuln. Cap. in pinc. Amar. Lusitan. 11. Curat. Med. cent. 6. cur. ult. quin etiam alium terminum requirunt vulnera Capitis, alium Pectoris, alium etiam viscera inferiorum, alium magnorum articulorum, & sic de ceteris. Cum ergo in infinitum particularia variari contingat, variari etiam in infinito hos ipsos terminos necesse est. Sed si que conjectura ex tempore inter vulnus, & mortem defunxi potest ad hoc, ut vulneratus ex vulnere prelummatur mortuus, non autem ex alia cauſa, aut vice versa, profecto terminus acutorum morborum in vulneribus lethabilibus, & periculo proximis praæ ceteris videtur acceptandus: intra quem terminum vulnerato decedente, semper quantum est hoc tempore ex vulnere mortuus, & semper presumptio pro vulnere esse debet, & ratio conclusionis est, quia stante cauſa evidenter, que influit in futuram mortem, coniuncta cum sufficientia ejusdem causæ, non debet culpa

n. 33. & seqq. nam alii etiam post octo menses vulnus 6 post periculum afferre decreverunt, alii etiam post annum, quin alii etiam post integrum triennium, sed ex nostris quoque Fallop. de Capit. tu. ner. cap. 45. dicebat aliquos ex illis perire, post duos aut tres annos, eam ob rem eo res devenir, ut nonnulli apud Farinacc. ubi proximæ, non attendi tempus voluerint, sed si vulnus ex sua nature fuerit lethale, & vulneratus processerit, ut inquit, de malo in personis, & tandem mortuus sit, semper dicendum esse illum ex vulnera mortuum fuisse. Hippol de Marfil. in l. si in riza. n. 63. & seq. Boer. ubi supra, nu. 10. relativi ab ipso Farinacco.

Communis autem Jureconsultorum opinio, de quæ ille, est cum rem Iudicis arbitrio decidendam esse, quam tamen opinionem prudenter quidem moderatur Farinacc. ibid. num. 50. & seq. volens in hoc iudicem debere sequi Medicorum, aut 9 Chirurgorum sententiam, & iure quidem optimo, quomodo enim arbitrabitur iudex ex se in re, quam prorsus ignorat? quamquam enim scientissimus Legum fuerit, & exquirere quantam ad Iureconsultum pertinet de ea temporis conditione determinare severitatem, tamen particularium individuorum, habet autem eius rei decisio parem, & difficultatem & necessitatem. difficultem enim est tum ob vulnera ipsorum multiplicem differentiationem, tum ob variam individuorum constitutionem, & naturam, tum ob infinita propemodum ab extra vulneribus accidentia, ob quorum culpam vulnera aliquando citius, aut serius occidunt, & citius quoque, aut serius sanantur, quam deberent, quin etiam difficilis hoc punctum facit diffidentia. Auctorum cum Medicina, tum Jureconsultorum, qui in tempore securitatis vulnera stabiliendo discordes inter se mirum in modum existerunt, cuius rei potissima cauſa est particularium casuum evenitus, quibus observatum est, vulnera modo protractare, modo accelerare mortem, etiamque unius, & ejusdemque naturæ sint, unde certum terminum pro eorum securitate affignari posse nonnullis impossibile vistum est. Sed tamen hujus difficultatis solutio maxime videtur necessaria, quia iniquum est, & contra Iustitiam fontes aliquando abfolvi, multo magis iniquum, & contra humanitatem infantes supplicio affici, ut facile utrumque evenire posset, ubi brevius, & longius quam in rei veritate sit, id temporis constitutatur. quoniam vobis valde in hoc elaborandum, ut veritatem determinatio posse unicæ naturæ, sed partium quoque vulnerarum adhibere in iudicio oportet, quod quanam ratione per se determinare absque Medicorum ope Index possit, ego quidem non video. Quicquid autem sit de hoc iudicis arbitrio, palam illud est, nequam fieri posse, ut haec temporis determinatio posse unicæ naturæ in omnibus vulneribus affignari, & indifferenter in quoque subiecto, immo neque in una eadem; parte, de necessitate enim ob plures ab extra accidentes cauſas eam variari oportet. alius enim terminus affignandus est in simplici Capitis vulnera, quod solam cutem cum modica craniæ lesione violaverit, alius si cranium fissum, aut cerebrum concussum fuerit, alius si Meninges, seu cerebri cooperientes membranas laceraverit, alius si ad cerebri substantiam, alius si ad ventriculos usque, & intimiores partes penetraverit, item alius si Sinciput, alius vero si Occiput leserit, cum in illo magis pericula vulnera sint, & breviori tempore occidant, quam in hoc. Hipp. de Vuln. Cap. in pinc. Amar. Lusitan. 11. Curat. Med. cent. 6. cur. ult. quin etiam alium terminum requirunt vulnera Capitis, alium Pectoris, alium etiam viscera inferiorum, alium magnorum articulorum, & sic de ceteris. Cum ergo in infinitum particularia variari contingat, variari etiam in infinito hos ipsos terminos necesse est. Sed si que conjectura ex tempore inter vulnus, & mortem defunxi potest ad hoc, ut vulneratus ex vulnere prelummatur mortuus, non autem ex alia cauſa, aut vice versa, profecto terminus acutorum morborum in vulneribus lethabilibus, & pericolo proximis praæ ceteris videtur acceptandus: intra quem terminum vulnerato decedente, semper quantum est hoc tempore ex vulnere mortuus, & semper presumptio pro vulnere esse debet, & ratio conclusionis est, quia stante cauſa evidenter, que influit in futuram mortem, coniuncta cum sufficientia ejusdem causæ, non debet culpa

- mortis in aliam minus evidenter, aut minus sufficiens causam conjici, quod maximè procedit in vulneribus ex primo capite, aut secundum plurimum lethalibus. Contraria vero causa militat transacto predicto termino, & contraria inde ob id conjectura debet emergere; quia jam & ab evi-
denti, & à sufficientia causam illa deficit, neque tam promptè influit in mortem, praterquam quod in diuturniori tempore verius ille novam causam irreplacere, quam in breviori. quia & plura ab extra irruunt, & ipsi ægrotantes tædo duci facilius in aliquem errorum labuntur, ex quo mors subsequitur.
- 13 Illud absque dubio procedere omnino debet, quod decedente vulnerato intra triduum, & multo magis eadem die præsumatur mortuus ex vulnero non obstantibus quibuscunque. Farinacc. Conf. Crim. min. 100. num. 16. & ratio est, quia vix dari potest morbus acutus, qui vulneri non ex culpa vulneris superveniat, qui tam brevi spatio hominem è me-
dio tollat. & ego quidem non modo hanc conclu-
sionem pro verissima recipio, sed non absque ratio-
ne ampliandam censeo, & ad septimam usque ex-
tendendam: quia etiam non sit impossibile, per-
difficile tamen videtur intra hunc posteriorem quo-
que terminum tam acutum morbum, qui non ex
vulnero procedat, irreprece, ut intra septimanam occi-
dat, eo quod ut plurimum in vulneribus maxime non aspernendis vel ex se; vel ex arte, & aliquando ex utriusque causa statim in ipsa vulnerum accep-
tione, vel paulo post, multum sanguinis evacue-
tur; ex qua evacuatione non est dubium, retardari nullo negotio posse qualemque imminentem
acuti morbi imperium, præcipue cum antequam morbus se prodat facta ea evacuatio fuerit. relin-
quo alia præfida, ut plura diversiones genera, quæ
cum pro cura vulneris exercantur, facile possunt
futurum morbum inhibere, aut falem ejus imperium
retundere, & ex acuto minus acutum facere, ita ut nullo modo possit intra septimanam, ut scutif-
fi solent morbi, occidere. Sed circa hanc tempo-
ris conjecturam, vide nonnulla alia in quæst. seqq. nu.
19. & seqq.

S V M M A R I V M.

- 1 Conjectura lethitalis vulneris ex natura partis de-
sumpta pro ceteris est negata.
- 2 Pars natura per se sola reddit vulneris lethale, aut
tum.
- 3 Ex pars natura desumitur certissima conjectura
qualitatibus ipsius vulneris.
- 4 Conjectura vulneris lethalis ex qualitate, & quanti-
tate vulneris.
- 5 Simplex vulneris tumum est.
- 6 Vulneris quantomini, tanto tutius.
- 7 Magna vulneris etiam in simplici carne periculum non
videtur vacare.
- 8 Ex simplici magnitudine vulnera redduntur lethalia.
- 9 Conjectura ex qualitate armorum.
- 10 Vulnera are infra tuta.
- 11 Conjectura de sumpta ex armorum venenatione est
urgentissima.
- 12 Conjectura ex natura publica.
- 13 Vulneratus non præsumitur mortuus ex vulnero, quod
Medici judicarent non esse mortale.
- 14 Conjectura ex natura, & perseverantia accidentium.
- 15 Pars sunt ex vulnero, aut ex morbo a vulneri caus-
ato aliquem decedere.

Quæ-

- 16 Percutiens in firmum vulnera etiam non lethale exis-
tente, tenetur, infirmo decedente, de homicidio.
- 17 Conjectura quod vulneris non fuerit mortale desum-
itur ex remissione accidentium.
- 18 Vulnerato post triduum surgente è lecto, & ambulan-
te, vulnerans non tenetur illo decedente nisi de
vulnerato.
- 19 Vulneris accidentibus remissi, non præsumitur vul-
neratus ex vulneri mortuus. Contrarium nu. seq.
- 20 Declara ut num. 23.
- 21 Recidiva facie conjecturam vulneris lethali.
- 22 Morborum, & vulnerum remissio triplex.
- 24 Supervenientia malorum accidentium facit præsum-
ptionem vulneris lethali.
- 25 Status valerius in vulnerati post vulneris san-
tationem facit conjecturam, vulneris fuisse lethale.
- 26 Vulneris non fuisse lethale conjectur ex vulneris con-
solidatione.
- Limita hanc conjecturam, ut num. seq.
- 28 Vulneris quanto tempore aperitum manere debet.
- 29 Vulneris ante tempus frustis consolidationem ex quibus-
nam conjici posse.
- 30 Farinacci conjectura de vulneris lethali exami-
natur, & num. seq.

Examinantur aliae conjecturæ, ex
quibus probatur vulneris fuisse
aut non fuisse lethale.

Q V E S T I O VI.

S Ed præter conjecturam à tempore desumptam, quod vulneris lethale aut non lethale fuerit, vel melius, quod causa mortis vulneris extiterit, aut non extiterit, sed aliunde dependentiam habuerit, alias permittas afferunt præsumptions, ac conjecturas Iureconsulti, quas, ut dixi, exquisitissime proleguntur Farinacc. in seqv. cit. quæst. 1.27. à num. 2. ad plures seqq. has etiam nos majoris doctrinae gratia prosequimur, ut quemadmodum Iureconsulti in veritate indaganda manus suum explet, sic & nos in eundem scopum conspirantes nostram provinciam absolvamus.

Secundam ergo conjecturam, seu præsumptionem desumptam ex parte vulnerata natura: nam profecto hac una præsumptio præ omnibus videatur urgere, cum vere pars ipsius sola natura vulneris reddit lethale, aut tum, ut prudenter admonet Fortun. Fidel. lib. 4. Relat. cap. 2, in princ. & dixi etiam supra, quæst. 1. in quam sententiam confir-
re etiam videtur Salius in primum de morb. s. 2. Tex. 7. Itaque licet Medici contendant, ac perfecto firmissima cum ratione non solum ex pars lete-
natura vulnera reddit lethalia, sed ex quamplurimis aliis rebus, tamen cetera pro nunc posthabemus, & id tantum, quod in presenti negotio pro Iure-
consultis facit afferentes, dicimus quod omnium evidenterissima, ac certissima conjectura absque illa
hesitatione desumitur: debet ex natura partis vulnera-
tæ, que si ex illarum numero fuerit, que vulnerante hominem perire de certo solent, aut falem ut plurimum, præsumptio debet esse, vulneris mortis causam extirisse. si de hac ergo constabit, onus probandi contrarium incumbet ei, qui contra hanc conjecturam opponit; nam quæcumque in contrarium urgeant, nisi evidenterissime probentur, videntur
præ hoc præsumptione ne floccio quidem facienda.

Quæ-

re longioribus in particuliari quæstione pertracta-
bimus.

Quintam conjecturam, quæ tamen Medicina non est, sed merè ad ipsos Iureconsultos spectat, de-
sumunt illi ex fama publica; sed quemadmodum vel
ipsi Iureconsulti afferentibus vulneratus non præ-
sumitur mortuus ex vulnero, quod Medici judica-
runt non esse mortale. Menoch. de Arbir. lib. 2. cent.
3. cas. 374. m. 11. sic non obstante etiam fama publi-
ca id procedere debet, plus enim credendum, ut a-
lias dixi, duobus Medicis, quam mille aliis contra-
rium afferentibus, nam aliquando Idiotæ, & vulgus
hominum vulneris consciences magnum cum ma-
gna sanguinis effusione, vulnerato postmodum de-
cedente etiam post multis dies judicant ex vulnero
fuisse mortuum, & sic tota civitate, vel vicinia, vel
majori parte idem dicente emergit fama publica,
quæ ex pluribus partibus simplicibus compo-
posita est, & ipsas omnes, vel earum plures obvi-
dens, aut cum contundent instrumento, vel non
simpliciter inflictum, & hujusmodi.

6 Tertiam conjecturam deducunt Iureconsulti ex
qualitate & quantitate vulneris. Nos qualitatem
à quantitate distinguiamus. Qualitas vulneris faci-
t præsumptionem, quia si simplex vulneris fit, tutum
est, quantum est ex hoc, si compositum, contraria.
Simplex dicitur in simplici parte carnola inflictum,
& simplici incisione factum, compositum in parte
factum, quæ ex pluribus partibus simplicibus com-
posita est, & ipsas omnes, vel earum plures obvi-
dens, aut cum contundent instrumento, vel non
simpliciter inflictum, & hujusmodi.

6 De quantitate quoque idem est dicendum; quan-
to enim minor continuatis solutio fuerit, eo ma-
jor præsumptio securitatis invalebit, adeo ut, si curi
alias dictum est, vulneratum non modo non præ-
sumatur lethale, sed neque ulla habere in le deli-
ctum; contraria vero magna vulnera etiam in simplici
carne, cum pericula non vacent, præsumptionem
aliquam faciunt, quod vulneris mortis causa esse pot-
eretur, nam non absque ratione Forest. lib. 6. ob. 7.
8 in Schol. ex simplici magnitudine vulnera reddi
vulnus lethalia; consentaneum enim est in magnis vul-
neribus magnum fieri sanguinis effusione, & acci-
dientia majora, & vehementiora ad ea conseq-
uuntur, quam in minoribus; præterquam quod raro, aut
nunquam magnus vulneris abligue multorum vulnero-
rum incisione esse potest, facit pro Iureconsultis
tex. in l. vulneris. ff. de injuriis, & fam. lib. ubi vulneri
magnitudinem dicebat facere atrocitatem, quo loco
de simplici magnitudine quantitativa locutus est
textus; nam de qualitatibus in sequentibus verbis lo-
quitur, cum dicit, Et nonnunquam locus vulneris,
adde ex Glof., facit majorem atrocitatem, nimi-
rum pars ipsa vulnerata.

Quarta conjectura apud eosdem Iureconsultos
9 desumitur ex qualitate armorum, hoc Felinus in
cap. significati s. 2. de homic. vol. 3. cas. nu. 8. & 10.
Malcard. de probat. conclus. 1073. num. 9. Tom. 2. qua-
dam enim armæ, ut alias diximus pejora, & magis
periculosa vulnera faciunt, quemadmodum alia
10 contraria minus periculosa; nam exempli gratia vul-
nera are inflicta benigniora sunt, citius sanantur,
cuius rei cauillam querit Arith. lib. 1. prob.
35. at contraria si ferrum rubiginosum oblitum fuerit
vulnera inde maligniora fiunt. Fortunat. Fidel. lib.
4. Relat. cap. 4. Sic vulnera scelop., tormentariisque
instrumentis facta ceteris pejora censenda, ut a-
lia dicimus, data tamen paritate in ceteris con-
ditionibus, idcirco hæc conjectura cum alijs ad-
juncta aliquid operari posset, licet ipsa per se ma-
gi momenti existimanda non effet; nisi conser-
11 vata ipsa fuisse venenata, tunc enim hæc præsum-
ptio effet adeo urgens, ut ex se ipsa sola facere pos-
set evidenterissimam conjecturam, quod vulneratus
ex vulnero mortuus fuerit, etiam ceteris omnibus
conjecturis, & præsumptionibus in contrarium fa-
cientibus, ipsius quoque partis natura, que omni-
um urgentissima est, non obstantibus, sed de ha-

occu-

occupaverint hydrope affectum absque eo quod novus morbus adveniat, sed ex sola particulari constitutione ejus corporis hydrope affecti, ægerime sanantur. Facit pro his casus, de quo Horat. Augen. lib. 9. Epist. 3. nam is, qui vulnus acceperat valetudinarius erat, & ob id, licet ex sua natura vulnus illud lethale non fuisset in alio subiecto, in illo non erat dicendum absque periculo esse; quamobrem nequamquam in eo casu procedere credidimus. Augenii opinione contendens, vulnerum illum ex alio morbo perire, non ex vulnere, fatis enim est, quod in hoc subiecto hujusmodi vulnus non vace pericolo, si enim semper vulnus inflori in mortem, cum valetudinarius ille non vulneratus etiam ex levi illo vulnere non fuisset mortuus. quod si dicas, ex vulnere valetudinarii fusile adiacet, immo vulneratus statim mutatum, tunc dico, quod quemadmodum absque infirmitate non esset fecuta mors, sic neque abesse vulnere infirmitas. Bart. de percuss. num. 5. parva vero sunt ex vulnere, aut ex morbo vulnere cauſato aliquem decedere. idem Bartol. sibid. num. 1. Boerius, decis. 175. num. 10. Facit pro Medicis Galen. de cauſ. Procaſ. cap. 2. ubi non lethale, vel mediocre vulnus in corpore imbecillo mortis cauſam fuſile contendit, refelens eos, qui in imbecillitate cauſam mortis rejeiebant, unde non absque ratione apud nonnullos Iureconfutis invenio, quod percutiens infirmum non existente etiam vulnere lethali, si ille decedat, teneat de homicidio. Damohuder in Enchirid. rer. crimin. cap. 87. num. 40. licet contrarium teneat Caball. de omni genere homicid. an. 330. quod tamen declarandum videtur; nam vel infirmitas erat omnino lethalis, & quasi desperata, & tunc Caballi opinio posset utrumque procedere, at non existente infirmitate lethali, & post vulnus ægro in pejus lapso, opinio Damohuderti videtur acceptabilior. ad quid autem vere teneat vulnerans in his casibus postea cum Iureconfutis plenus discutiam. Contraria portio conjectura, nimirum quod vulnus non fuerit lethale, desumitur ex remissione accidentium, & ex eo, quod vulneratus melius haberit, licet deinde recidivans mortuus fuerit. circa quam conjecturam Iureconfutis confunduntur, nonnullos Iureconfutis vulnus, 18 quod si vulneratus post triduum surrexerit è lecto, & ambulaverit, vulnerans jam ultra non teneat de occido. Petr. Ravegn. fng. 795. tanquam si non præsumatur ex vulnere mortuus, & videntur omnes in hoc concordare, quod si accidentia vulneris cœfaverint, aut magna ex parte remiserint, non præsumatur vulneratus mortuus ex vulnere. Damohud. in Enchirid. rer. crimin. cap. 77. num. 10. Menoch. de arbitr. cap. 275. num. 9. Farinac. loco fspis cit. cum adductis ibi per ipsos, & de hujusmodi tam Iureconfutorum, quam Medicorum communis opinione testatur ex nostris Fortun. Fidel. lib. 4. relat. loco proxime cit. qui tamen hanc sententiam omnino improbat ea ratione ductus, quod ægritudines malignæ, & ipsa quoque maligna, & perniciensia vulnera aliquando remittant, immo habent hoc proprium, ut ex Gall. comm. 2. in 1. Epidem. tex. 25. ille addit, ut remittere videantur, ac dehinc repente recrudecant, hominemque è medio quasi inopinato tollant. Difficultatem quoque auger id, quod ipfimer Iureconfutis ex recidiva conjecturam desumunt, quod vulnus fuerit lethale, & quod vulneratus ejus culpa deceferit ob recidivam. Farinac. quest. 127. num. 77. quae de directo con-

traria videntur iis, quæ circa hanc conjecturam ex ipsorum sententia superiorius allata sunt.

Ad hujus difficultatis decisionem videtur dicendum, triplicem considerari posse tam ceterorum 22 morborum, quam vulnerum remissionem; unam quidem veram & realem, alteram apparentem tantum, & non veram, tertiam veram quidem, at non completam, sed imperfectam; prior dependet ex omnimoda victoria Naturæ supra morbum ex terra ac totali humorum coctione, & ex labore virtutum illum ex alio morbo perire, non ex vulnere; fatis enim est, quod in hoc subiecto hujusmodi vulnus non vace pericolo, si enim semper vulnus inflori in mortem, cum valetudinarius ille non vulneratus etiam ex levi illo vulnere non fuisset mortuus. quod si dicas, ex vulnere valetudinarii fusile adiacet, immo vulneratus statim mutatum, tunc dico, quod quemadmodum absque infirmitate non esset fecuta mors, sic neque abesse vulnere infirmitas. Bart. de

percuss. num. 5. parva vero sunt ex vulnere, aut ex

morbo vulnere cauſato aliquem decedere. idem Bartol. sibid. num. 1. Boerius, decis. 175. num. 10. Facit pro Medicis Galen. de cauſ. Procaſ. cap. 2. ubi non lethale, vel mediocre vulnus in corpore imbecillo mortis cauſam fusile contendit, refelens eos, qui in imbecillitate cauſam mortis rejeiebant, unde non absque ratione apud nonnullos Iureconfutis invenio, quod percutiens infirmum non existente etiam vulnere lethali, si ille decedat, teneat de homicidio. Damohuder in Enchirid. rer. crimin. cap. 87. num. 40. licet contrarium teneat Caball. de omni genere homicid. an. 330. quod tamen declarandum videtur; nam vel infirmitas erat omnino lethalis, & quasi desperata, & tunc Caballi opinio posset utrumque procedere, at non existente infirmitate lethali, & post vulnus ægro in pejus lapso, opinio Damohuderti videtur acceptabilior. ad quid autem vere teneat vulnerans in his casibus postea cum Iureconfutis plenus discutiam. Contraria portio conjectura, nimirum quod vulnus non fuerit lethale, desumitur ex remissione accidentium, & ex eo, quod vulneratus melius haberit, licet deinde recidivans mortuus fuerit. circa quam conjecturam Iureconfutis confunduntur, nonnullos Iureconfutis vulnus, 18 quod si vulneratus post triduum surrexerit è lecto, & ambulaverit, vulnerans jam ultra non teneat de occido. Petr. Ravegn. fng. 795. tanquam si non præsumatur ex vulnere mortuus, & videntur omnes in hoc concordare, quod si accidentia vulneris cœfaverint, aut magna ex parte remiserint, non præsumatur vulneratus mortuus ex vulnere. Damohud. in Enchirid. rer. crimin. cap. 77. num. 10. Menoch. de arbitr. cap. 275. num. 9. Farinac. loco fspis cit. cum adductis ibi per ipsos, & de hujusmodi tam Iureconfutorum, quam Medicorum communis opinione testatur ex nostris Fortun. Fidel. lib. 4. relat. loco proxime cit. qui tamen hanc sententiam omnino improbat ea ratione ductus, quod ægritudines malignæ, & ipsa quoque maligna, & perniciensia vulnera aliquando remittant, immo habent hoc proprium, ut ex Gall. comm. 2. in 1. Epidem. tex. 25. ille addit, ut remittere videantur, ac dehinc repente recrudecant, hominemque è medio quasi inopinato tollant. Difficultatem quoque auger id, quod ipfimer Iureconfutis ex recidiva conjecturam desumunt, quod vulnus fuerit lethale, & quod vulneratus ejus culpa deceferit ob recidivam. Farinac. quest. 127. num. 77. quae de directo con-

& natura sua fuerit lethale. sunt autem hæc accidentia spasmus, dolores pernecantes, & atrocissimi, febris ardens, inflammatio, tumoris retrocessio, vomitus indolens, syncope, fanguinis fluxus, qui cohoberi non possit, delirium, inappetentia deplorata, exitus cibi, vel potus, vel faciem, vel urinæ per alienas vias, & alia quamplures hujus classis Medicis notissima; qua quidem quanto plura, & graviora erunt, tanto magis conjectura ab eorum adventu desumpta absque dubio urgetur.

num. 5. Decimam septimum conjecturam accipi dicunt

ex statu valetudinario ipsius vulnerati post acceptum vulnus, hoc fit, ut jam superius adnotatum est, remanente semper vulneris stimulo; patre tam debet, vulneratum in ea valetudine diu perfervare ob ipsius vulneris culpam: nam si exempli causa ob plurimam & immoderatam sanguinis effusionem ex ipso vulnere diu valetudinarii persistat (nam, ut fatus superque etiam nolentes experientur Medicis quidam Hemophili, multa sanguinis evacuatio maxime diuturna facit convalescenciam, neque patitur homines se recolligere, labantibus semper viribus ob spirituum inopiam) tunc id non fieri primario vulneris vitio, & consequenter ea valetudo non faceret presumptiōnem, quod mors ex vulnere successisset. idcirco patre debet, quod vulneratus ob id valetudinarius vixerit, quia vulnus ex sua natura pravum erat, & idcirco consolidari non potuerit, idcirco pulsus laudabile non emisit; ob eademque causam dolore nunquam vacaverit, febriculum semper adjunctam habuerit, vel continuam, vel interpolatis etiam diebus insulm facientem, & alia ad hanc modum, tunc enim vere dici potest valetudinem ab ipso vulnere dependentem habuisse, & sic ea presumptio mirum in modum urgetur, quod procedit etiam in vulnus non fuſile lethale, sed fuerit ex eorum numero, quae ut plurimum salutaria cenſentur, licet aliquando, sed raro occidant.

Decima octava conjectura, ex qua præsumitur, 26 vulnus non fuſile lethale, accipit ex vulneris consolidatione, facit pro hac conjectura Bart. ab supra, num. 3. ratio autem ejus rei in proprio est, quia manente aliqua pravitate, vel externa quadam re in ipso vulnus, nunquam consolidari potuerit. Cum ergo nihil præter naturam scel obliterat, quod vulneris consolidationem impedit, evidentem conjecturam facit, quod vulnus salutare exfiterit. Limitanda tamen hæc præsumptio, quod celst ubi consolidato vulnera accidentia ipsius vulneris, vel non remiserint, vel etiam de novo præhenderint; quippe cum aliquando imperiti quidam operari Chirurgorum nomine indigni ante debitum tempus vulneris consolidationem medicamentis validioribus, & inopportuni procurent, & materiam à vulnera emanantem inhibeant, ægrumque eo errore è medio tollant; in quo casu, nempe quando ante debitum tempus vulnus, vel ex arte, vel ex se consolidatum est (utrumque enim succedere potest, non obstante quod contrarium allatum sit in principio hujus conjecturae, non enim illud habet omnimodam veritatem) prædicta conjectura non habet locum, ad quodnam autem tempus vulnera aptera manere debeant, decidi firmiter non potest, quia permulta sunt, quae tempus hoc minorem, & augere possunt, ut vulneris magnitudo, ejusdem qualitas, vulneratae partis natura, vulnerati ipsius status, habitus, temperamentum, corporis constituta-

S V M M A R I V M.

1 Qui venenatis armis hominem occidit non modo de homicidio, sed de veneno tenerat.

2 Qui veneno occidit proditorie dicitur occidere, sic & qui armis venenatis.

3 Venenatis per vulnus indutum multo majorum vim obtinet, quam epotis.

4 Arma venenari non snt novum.

5 Vulnera sceloplo insidet, vel alio simili instrumento venenostate non earent. Contrarium n. seq.

7 Venenosa vulnera faciunt arma crudia, & rubigoosa.

8 Signum familiarium vulneris venenosis armis insidet.

9 Vulnera venenata dolorem excitant acerbissimum.

10 Ex vulneribus venenatis gravis odor elevatur.

11 Aliae præsumptiones vulneris venenos.

Q V E S T I O VII.

De Vulneribus venenatis, eorumque signis.

Qvi data opera venenatis Armis hominem agreditur, ac vulnerando occidit, non modo ex mea sententia de homicidio teneri debet, sed etiam de veneno; quod an haec tenus à Iureconsultis animadversum fuerit nequamquam affectus sum. quemadmodum vero qui veneno occidit, proditorie dicitur occidere, ut dixi alias lib. 2. qn. 1. nn. 5. sic qui ex proposito armis venenatis hominem occidit, eodem proditoris nomine insigniri ex mea sententia debet, & majori fortè pœnae subiiciendis, quam qui simplicibus armis eodem modo delinquit, maxime quia cum deliberato animo occidi hominem aggressus videtur, quod fati sit hominem hujusmodi armis qualitercumque vulnerare, ut succumbat, nam ut Lucan. lib. 8. de Bello Phars.

— Sed multò sanguinans tela veneno,
Vulnera parva nocent, sanguineum in sanguine summo s.

Et Torq. Tass. noter sua Hieruf. Cant. 19. St. 88.
El ferro armato di veneno haucram,
Perche mortal sia d'ogni piaga il danno.

Et ratio hujus dicti est, quia ut Card. lib. 2. de usi-
3 n. cap. 6. dicebat, Venenum per vulnus indutum
multo majorem vim obtinet, quam epotum, illico
enim per venas ad cor penetrare facilissime potest;
quoniam huc Iureconsultis decida propono, qui ut in judicanda fontes debitis poenis afficerant, cognoscere debent, an arma, quibus per-
cussor usus est, veneno forte infecta fuerit; non
enim novum est hoc, aut insuffatum, Arma venena-
4 ri, cum antiquis id apud multis populis in usu
fuerit, testis ejus rei qualitissimus Herodotus est in Herc. Cypreo in his carminibus;

Accipi phartram, cui plurima spicula diris
Arribus, & variis metant imbuita venenis.

Sed & Nicand. in Alexipharmacis hæc in hujus
rei confirmationem habet:

Ista Ciceri Nomades, populisque rapaces
Qui colit Empyraten, armant sua tela veneno.

Et Virgil. lib. 9. Aeneid.

— Quo non felicit alter.
Vngere tela manus, ferrantque armare veneno.

Et lib. 10. ipsidem;

Te quoque magnanimes viderunt, Ifmate, gentes
Vulnera dirigere, & calamus armare veneno.

Quin etiam Strabo lib. 15. Geograph. Dicunt, in-
quit, apud Oritas lethiferis venenis sagittas prauitas illimi; & Plin. lib. 18. c. 1. Nos, inquit, & sagittas unginus, ac ferro ipsi nocentius aliquid damus. Faciunt & Lucani, & Tassi carmina supra citata. Sed & superiori aetate apud Indos plures populi re-
pertii sunt, qui eo armorum genere utebantur, contra quorum venenum nullum excogitari potest re-
medium, unde fauciati non multo post ab accepto
vulnere rabidi moriebantur. Sed hæc a nobis longe
absunt; non caret hoc nostrum hemisphaerium ea
malitia, & idcirco plures Chirurgorum peculiari-
ter verba fecerunt de vulneribus venenatis. Sed
& nostris hisce temporibus quedam arma ignivo-
ma sunt (de quorum inventione, si liber aliquid peculiarter scire, vide Hieron. Magg. lib. 1. Myscel.

cap. 1.) de quibus hac occasione aliquid afferam, eo
quod exsistimaverint aliqui doctissimi viri, vulnera
his armis illata venenosa esse, quia ignis in his pul-
vere quodam excitatur, qui nitrum, & alia nonnulla
excipit; hunc autem esse venenofatris causam
plures Medici fatentur, tamen si non defuerint, qui
nullam ab eo pulvere venenofatatem communicari
voluerint ita Lang. lib. 1. Epist. 9. Bartolom. Magg. 6
de vulner. Scopel. Pareus lib. 10. Chirurg. in princ.
contra sententibus Ioan. de Vigo in iure. comp. cap.
de vnl. venen. Alphons. Ferr. de Scopel. vnl. &
alii nonnulli, sed quomodo cumque sit, nos de his
armis venenatis non loquiuntur, quemadmodum ne-
que de iis vulneribus, que venenofatatem conci-
piunt ex armorum ruditate, que enim talia sunt, ut
qua sunt defquamata, ut rubiginosa, vulnera vene-
nosafaciant, aut venenosam similia, ut supra dixi, &
Cardan. voluit lib. 2. de venen. cap. 6. sed loquiuntur
tantomodo de armis, que data opera veneno ali-
quo imbuuntur, ut qualemque vulnus faciant, omni-
no occidant; hoc enim facilissime praestant, cum
multo majorem vim obtineant, ut dixi, venenum
per vulnus indutum, quam epotum, ita ut exigua
quantitas in telo adhibita sufficiat, in potu eadem
quantitas ne noceat quidem, afferunt Card. ubi
proxime, rationem vide apud ipsum. Card. ex quo
etiam advertendum quod multa venenosa arma
reddunt, quibus facile animalia bruta conficiuntur,
que tamen veneno homini non sunt, in ipsis armis
adhibita, de quibus apud ipsum vide.

Habent ergo hujusmodi vulnera peculiaria signa
aliis vulneribus non familiaria, sed familiarissimum
omnibus est, quod vulnerari statim animi defectum, 8
ac illum quidem notabilem, & frequenter patian-
tur, Fallopp. de vnl. cap. 8. Pareus lib. 20. cap. 5. af-
ferunt etiam & Cordis ipsius palpitationem. Card.
lib. 2. de ven. cap. 6. habent præterea illud communi-
ssimum, ut vulnerari tanquam marmor rigeant,
atque instar cadaverum taeniæ ipso frigidissimè per-
sistentiar, etiam si ab animi deliquio recolligant,
ut docet idem Pareus lib. 1. qui ejus rei ratio-
nem esse dicebat, non quidem ob veneni ipsius
frigiditatem, quia non omnia venena frigida sunt,
qui pleraque sunt calidissima, sed ob id, quod nat-
tivus calor in ipso inficit vulneris, ac ventri arti-
culo seipsum universum ad intimam, & penitiora
cordis retrahit, tum tenui ipsius principis viceris
gratia, nempe cordis, tum quia a veneno cujuscun-
que tandem generis illud sit, calor ipse nativus mi-
rum in modum dissipatur, tum etiam quia, addam
ego, idem calor refugit a veneno, tanquam à re fibi
averrissima, & inimicissima.

Sed prater hæc hujusmodi vulnera dolorum ex 9
citant conuento acerbiorum, etiam si neque pars ex-
quisiti sensus sit, neque ipsa vulnera magni momen-
ti existant; et autem eorum vulnerum dolor specie
ab aliis non nihil differens, est enim punctior, ac
veluti si acibus ea pars velicaretur, ut notat idem
Pareus lib. 10. cap. 10. Card. tamen loco cit. simpli-
cem doloris vehementiam adducit, & cum Galeno
dolores ex venenis malignis esse dicit, nempe, in-
quam, molestissimos, caue inducentia symptoma-
ta, quæ à summa doloris acerbitate provenire
solent, vitaliè nempe virtutem cum exercit omni-
bus proferentes. Caro cum his inquietant, & Pareus
ubi proxime, & Card. ibid. & Codronch. in Mys. te-
stif. c. 5. pallet, & livefit, cum signis quibusdam ne-
croses, corruptionis, & pravitatis, & hoc ob cor-
ruptionem

Quæstio VII.

De Vulneribus.

ruptionem ab ipso veneno partibus introductam,
quod etiam Nicander adnotavit ubi supra, dicens:

Que posquam boserum, & non sanabile vulnus
Infligere, caro levet, viruque patrefacta
Viperem, aquæ cuius se tubo fœta resolvit.

Familiarissimum quoque est his, qui à venenato
ferro percussi sunt, vertigine affici, cum ob validum
motum in sanguine factum, tum etiam ob ipsorum
venenorum naturam, quæ maxime si calida sint, per
se evaporant ad caput, si frigida à calore ipso actua-
ta, tum ob conformatum ad ipsum caput per nervos,
& alia vasa cum toto corpore.

Est præterea aliud lignum maximus quidem
menti, nimurum quod ex hinc vulneribus gravis
odor elevatur. Card. ubi supra, & hoc quia venena
omnia, aut plurima saltum eorum malo odoris sunt,
unde is facile communicatur vulneri, qui etiam odor
ob citam partis corruptionem adaugetur. verum si
à principio vulneris is odor pravus, & gravis appa-
reat, jam quasi certi esse possumus de hoc ob ratione
nem prædictam. admirationem omnem exasperat
si ullam habet veritatem id, quod Card. ubi alias
narrat, nempe telo, vel ene, quo quis percussus est
aeri sub die expoito, vulneratum graviter torqueri.
addit medicamente esse unguentum quoddam (mir-
aculum miraculo subiectum) quo ipsum telum, vel
enem illinunt, cuius descriptionem inibi habes, si
videre libet.

Alia vero nonnulla circa qualitatem signorum vi-
denda apud ipsum Cardan. loco sepius cit. & in sum-
ma quotiescumque ad leve vulnus, vel alias non le-
thale, neque habens jutam causam excitandi ma-
gnam, ac terribilia accidentia, sequuntur ea, quæ pra-
dicta sunt, & alia his non dissimilia, & qualitati vulneri
maxime disproportionata, & maxime post
modicum temporis à vulneris acceptance, tunc de
venenofatate summo jure suscipi licebit, quemad-
modum etiam eadem suspicio rationalis est, ubi
vulnus est quidem lethale, sed accidentis non es-
tent ipsi proportionata, ut si ad vulnus lethale quidem,
sed non magnum, & ex primo capite lethale,
sequeretur fortis syncopis, totius corporis frigiditas,
& pars circa corruptio, & nigroris: etiam si
enim disconvenientia non sit sequi syncopen ad capi-
tis vulnus, & cetera commemorata accidentia, tam
non videntur proportionate mediocri vulneri
etiam si lethale sit, & maxime à principio.

S V M M A R I V M.

1 Cadaver occisi coram occidente stante sanguinem effundit.

2 Sanguis ab occiso quando effundatur coram occidente.

3 Sanguis unde emanet à cadavero hominis occisi coram occidente. & num. 9.

4 Sanguinem quoniam modo exire à cadavere occisi ve-
lunt coram occidente.

5 Sanguis an ex omnibus cadaveribus occisorum effun-
dat.

6 Sanguis ex cadaveribus occisorum coram quibus per-
sonis effundatur.

7 Sanguis ex quibus cadaveribus profuso soleat.

8 Germanie mos in perfundendo occidente occulto.

10 Sanguis ab occiso an simplici persistenti occisi effun-
dat, vel aliud quid requiratur.

11 Dentrenomis locus.

12 Sanguinis ex Cadavere occisi profuso coram aliquo
an sit sufficiens indicium ad torturam.

Liber V.

13 Cadaver occisi sanguinem effundere coram occidente an
realiter verum sit.

14 In cadavere occisi fervatur ad aliquod tempus calor,
& spiritus quidam inimicitie.

15 Cadaver occisi quanam ratione sanguinem effundat
coram occidente ex Libatio.

16 Effectus quicunque redit & naturalis suus habere
debet causa proportionata.

17 Naturalis effectus in pluribus, & secundum plurimi-
num modis modo fit.

18 Sanguinis effusio ex cadavere occisi coram occidente, an
Deo ex miraculo fiat.

19 Miracula esse debent ad fidem corroborationem.

20 Multa sunt peccata homicidio graviora.

21 Deus est liberum quoddam agere, & miracula ad
proprium libitum operatur.

22 In his, que miraculo sunt, nulla conditio requisitor
a parte rei, circa quam sit miraculum.

23 Miracula sunt opera undequeque perfecta.

24 Sanguinis effusione ex cadavere occisi coram occidente
Demone non fieri.

25 Sanguinem ex Cadaveribus aliquando emanare res
est naturalis.

26 Cadaver occisi coram occidente aliquando emanare res
fuit quid per accidens.

27 Ex cruentatione Cadaveris occisi coram occidente nul-
lum indicium desumere licet contra aliquem.

De sanguine manante ab Occiso coram Occidente, de ejus rei veritate,
ac de præsumptione inde deducta
contra homicidii reum.

Q V E S T I O VIII.

T Antam fidem adhibuerant nonnulli docti viri
huic seu suppositioni, seu impositioni, ut de
ejus veritate dubitare temerarium prima fronte vi-
deri possit, sed antequam ad eam rem discutiendam
pro veritate accedamus, facti series enarranda est,
nimurum quo pacto eam rem fieri fibi plerique
persuadeant. Dicunt ergo quod si aliquis ex inficto 1
ab inimico vulnera decedat, & percussor ad ejus
cadaver cominus accedat, tunc è cadavere sanguis
percusso veritus proficiat. varians tamen mirum
in modum ejus facti narratores circa multa, & 2
primo circa tempus à morte vulneri computandum,
cum plerique non nisi post septem aut octo,
vel ad summum decem, aut duodecim horas talem
sanguinis ejaculationem fieri contendant, post illud
vero tempus nequamquam, refrigerante forte affi-
tum sanguine, evanescit utique spiritibus. alii ad
tertium diem fieri talem ejaculationem credunt, alii
nullum tempus determinatum habent, sed quando-
cumque cadaver occisor presentetur, sanguinem
effundi autem.

Variant secundo circa subiectum, ex quo sanguis 3
emanare dicitur; nam posterior pars ex ipso cadavere
occisi, & ex vulneri ipso emanare vult, nonnulli ex
naribus, oculis, ore, aliique partibus cadaveris, alii
ex iisdem partibus occisoris; nonnulli & ex cada-
voro occisi per vulnera & ex occidente simili per na-
res. Variant tertio circa modum emissionis sanguini 4
nis ex cadavere. aliqui cadaver occidorem verius
ejaculari sanguinem dicunt, attilare tantum ajunt alii
ab ipsis vulneribus; alii ebilibre potius, ac fermentati
in venis, unde extra venas proficiant. Variant
effundi autem.

ij. D d quarto

5 quanto quia multi id indifferenter in omnibus evenerunt dicunt, five occisor per errorem, ac casu vulneraverit hominem, five data opera, five cum impetu, & cum ira, five absque tumultu, & ira fervore, five ferro, five quoconque alio modo quis sicut cubuerit. Variant quinta quia ali coram occisoribus tantum cadavera sanguinem stillare, aut ejaculari dixerunt, ali coram propinquis quoque, & amicis, quin & coram iis quoque, qui occisi ipsius interficiantur. Variant sexto quia nonnulli ab iis rictum cadaveribus emanare sanguinem volunt, que ferro extincta sunt, alii ab iis etiam qua qualcumque modo sublata sunt, five aquis submersi sunt, five laqueo strangulati, five venenati. quinimum, ut in iis rebus evenire solet, que ab erronea potius hominum opinione, & cau si quia rei natura, & facti veritate dependentiam habent, eo devenit in hoc persuationis futilitas, ut alia mira permulta circa hoc ipsum factum efficia enarrantur.

8 In Germania ferunt id moris esse, ut cum Iudices ea ipsa die, qua aliquis interemptus reperitur, experientiam de occidente sumere ex modo, quo jam dictum est, non possint. Occisi pollicem una cum musculo ipsius propinquia parte Manus abscondunt, & servandum curant ad decem, duodecim, quindecim, aut plures dies. Interim si quis de homicidio suspectus in carcere concipiatur, vel quomodo in Iustitia manus perveniat, pollicem observatur, quem in eodem cubiculo, ubi suspectus custoditur afferendum curant; tunc si cruentaverit, salvam rem habent, inquisitumque tormenti subiecti, & ad ulteriora prout vultum de luce fuerit procedunt. hoc factum ita se habere narraverat jam mihi Io. Faber Lynceus, de quo alias, qui & ipse Germanus erat, & patrios mores optimo callebat; sed confirmavit deinceps id ipsum testimonio Neovald. in exeg. Sagar, apud Kornman. de mirac. mort. par. 9. cap. 23. cui experientiae nonnulli confonere videtur id, quod Libavius de Cruent. cadaver. Theor. 158. dicebat, nimur manum pridentem rostam, repositamque praesente post Cæsar cruentasse.

Tradit præterea idem Libavius Singul. par. 2. 9 tract. 5. non modo sanguinem ex cadavere occidi coram occidente aliquando effundi, sed etiam, ut dixi, ex naribus, aut aliunde ab ipso occisoris coram cadavere profire, quin evenisse memorat ut etiam instrumenta, enses nimurum, lanceas, falces, pugiones, & alia permulta id genus homicidae praesentantur. Non desunt tamen alia ex parte, qui neque illum 13 indicium ex hoc deluum volentur, neque facti veritatem admirarent, sed illam omnino detracerent; inter quos præcipue Varius est lib. 2. de fasci. cap. 10. inter Iureconfutos Hieron. Magg. Mysell. lib. 4. cap. 5. & inter Medicos Gregorius Horlius in lib. ad hanc rem dicato, de quo haberet ille mentionem cit. lib. Epist. foli. 9. nam ego illum non vidi. sed & ipse Libavius de Cruent. cad. pos. 5. hanc experientiam non esse exacte exploratam fatur. Nos primo supponemus facti veritatem, ut videamus quas causas nonnulli doctissimi viri commentari circa hoc sint; plerique ergo, ne omnes dicam in 14 hoc convenienter, quod in cadavere occisi servetur per aliquod tempus nempe per horas octo, vel decem, vel ad summum viginti quartuor calendas, & spiritus quidam inimicitias, qui potens adhuc sit ad bilem commovendam, unde praesente occidente factio impetu in sanguine, is per vulnus in occidente profiliat. de hoc spiritu inimicitias videtur ante omnes aliquid innuisse Plato, qui lib. 9. de Leg. dicebat, Animas interfectorum iras etiæ interfectoribus. videtur idem insiuasque Lucretius lib. 4. de rerum Nat. non longe à fin. cuius carmina omnes ad hoc adducunt, quæ sequentia sunt,

Namque omnes plerunque cadunt in vulnus, &

illam

Emicat in partem sanguis, unde icimus illam,

Et si communis est, hostem ruber occupat humor.

Sed de horum carminum sensu infra. Sequuntur Tadd. ubi supra Marfil, Ficin, in comm. ad Platonis conviv.

quare tantopere inhabet amans ejicere semen in hominem, cuius amore saucius est, inquit ergo: Initata timent loca semine, fugie voluntas Ejicere id, quo se contendit dira libido; Idque petit corpus Mens, unde ille facia amore: Namque omnes plerunque cadunt in vulnus, & illam Emicat in partem anguis, unde icimus illam, Et si communis est, hostem ruber occupat humor. Sic igitur Veneti, qui telis accipit illam, Servi puer membris mu trahunt hunc facultatem, Seu mulier toro jactans è pectori amorem, Unde feritur et tendit, gestigante corre, Et jactare humorum in corpore de corpore ductum, Namque voluptatem praesagi multa a cupido. Senlus ergo, ut patet, horum carminum est, Quemadmodum vulnerati super ipsum vulnus cadunt, & sanguis versus illam partem fluit, unde ictum experitur, ita ut hostis, si prope sit, fluentem sanguinem excipiat, eodem quoque pacto in Amoris vulneribus evenit, &c. & hic quidem est germanus sensus carminum Lucretii, ut testatur Martin. Delt. in Seneca Oclaviam, ubi supra, Quorum tamen sententia cum non omnino ad rem prolata videatur, idcirco voluit Lambinus in hujus loci commentario, tres illos versus, ut spurius, & minime Lucretianos, esse defendens, quod neque sententia, neque locutione Lucretio digni essent. quomodo ergo id miraculum ex his carminibus explicari aliqui tentaverint, ego non video. Sed ulterius mirandum quod mirum in modum de Philosophis esset, cum Aristoteles, Alexander, Plutarhus, Seneca, & alii questiones quasdam naturales pre hac ne flocci quidem facienda longis tribus fortasse, quam opus fuerit prosecuti sint, ex quibus neque ulla insignis utilitas percipitur, neque novi quicquam circa scientiam emanat. multo magis mirandum esset, Recensionum nonnullos investigandi occultiores, & secretiores rerum causas avidissimos, ac nova quedam veteribus incognita proferendi cupidos, vel incuria, vel data opera tanti momenti rem aut omnino silentio involvifffe, & sicco ut ajunt, pede transfigife, aut nihil effatu dignum de ea protulisse, ut Ferneilus, Fracastorius, Cardanus, Cæsalpinus, & alii multi, quorum nullum, quantum ego haec tenus asserui potui, de ea re mentionem habuisse compri- sed tamen peccaverint, ac negligentes fuerint tam vetustiores, quam recentiores Philosophi, & cum de ea re discepere debuerint, ob rei difficultatem omiserint, videamus jam nos, an aliquam veritatem id habere possit. neque dubium quod quilibet naturalis, ac realis effectus habere debeat suas proportionatas causas, a quibus producatur, & quod ea causa necessaria sint, vel naturales, vel supernaturales. Si ergo hunc effectum à nulla ex his causis dependere posse probemus, probatum infirmum erit, non scilicet hunc effectum quid reale, sed imaginarium, & rationale quoddam ens ab hominibus effectum, vel ad omne pejus quid ex accidenti eveniens, aut ex miraculo, nam aliquando factum non negandum, ne fidem viris doctissimis, ac magna auctoratis, qui eam rem inspicerint, demegunt. factum tamen eo fine, & naturali quadam antipathia, & energia ego haec tenus non admitto. Primo autem à causa naturali non esse probatur, si enim ab ea derendet, cum ad hanc dispositam ad agendum, & requisitis dispositionibus extra illam praesentibus in subiecto sequantur de necessitate effectus, nisi à majori virtute impietatur, sequeretur quod in omni casu, hic effe-

ij. Dd 2. Etus

Mibi tamen haec nimis distare à re proposita videtur; nam quid mirum Menelaio fatigante Euphorbi cadaver armis expoliare, tum primum ab ipso occisi, quod

— Finetur sanguis per vulneratum vulnus?

sanguis quidem fluidus ex sua natura est, & facile

per aperture vulnus ex se effunditur. adducuntur &

ad hoc ipsum Lucretii supra relata carmina, quæ an ad rem hanc quicquam faciant, Deus scit; loquitur ibi Poeta de Amoris libidine, redditique causam,

Etus apparet, aut saltem ut plurimum (nam in naturalibus effectibus producendis nullum ut plurimum inest impedimentum) at neq; in omnibus, neque in pluribus, sed in perpaucis talen effectum apparere vel ipsi hujus facti assertores fatentur. Lemn. *sap.* Gallo. Mart. *sibid.* Libavius *loc. cit.* & ceteri. Neque valer causa impediens hunc effectum à Galleo allata, nimirum quod, in multis effectibus habet, non sequatur, quod vegeto calore deficiantur, hoc enim gratis dictum est, præterquam quod ejus sententia de causa hujusmodi agentie neque acceptabilis est, neque ullo modo rationis confona, ut supra dixi. Addo quod naturales effectus ut plurimum, & secundum plurimum eodem modo fiunt, ut alias ex Philosopho dictum est, de raro autem ab accidentali aliqua causa impediuntur, debetur autem spiritus ille, etiam si validus non sit, pro sua energia operari, si enim ex vegeto spiritu sanguis in hostem proficit, ex minus vegeto debetur tantum effluere, & ex maxime debili ebullire, seu aliquo modo effervesce-re, ac commoveri. Cum ergo positis dispositionibus, & causa habili ad agendum in plerisque non sequitur effectus, quem speramus, dicendum vel illi effectum ex tali causa non dependere, vel non esse secundum naturam ordinatum, sed per accidens, si alias semel aut bis cum istud dispositiōnibus succēderit. Non solo autem testimonio predicatorum Autocorum probatur talen effectum non sequi secundum plurimum ad assignatam causam, sed multo magis evidenter quotidiana experientia; assignata enim causa non habet solum in hominibus locum, sed in quibuscumque animalibus spiritu, cum his quoque facilime & procreari & effervescere possit inimicitas ille spiritus, at quis est, qui adnotaverit macrata animalia coram lanionibus cruentare? & tamen hos præsentes semper habent, & illico a mactatione, & non multo post. Sed etio, non possint bruta hujusmodi spiritum inimicitam concipere, quis observavit unquam cadavera corum, qui manu carnificis intermixtūt in ipsum carnificem cuorem ejaculari? at, inquires, non adest hic spiritus ille inimicitus aut Carnificis adversus damnatos, aut damnavorū adversus Carnificem, bēne dicas, sed cur infantem à Matre suffocatum cruentare dicunt, num hic inimicitas spiritus in infante adversus Matrem, aut Matris adversus infantem reperitur? cur iti quoque, qui aqua submersi pereunt, etiam post duos, aut tres dies à morte coram parentibus, propinquis, & amicis cruentant, ut afferunt? at negabis, illud de infantie, & hoc de aqua submersis; at ego, & cum his etiam & de occisi quod jactatur a te, negabo, cum enim si primum admittendum, & hoc non admittimus? non videtur ergo quod à causa naturali hic effectus possit. sed specialiter non posse illum effectum à spirito inimicitia produci pater, quia oportet dari in cadavere potentiam quandam cognitricem, que sanguinem in occisorem dirigeret, imo quia cognoscet illum esse præsentem, imo & in rationabili distânciā, non enim sanguis proficit si hostis fuit eminus, at ubi habitat hæc virtus cognitrix? cuius animæ facultas erit, cadavere omni anima expoliato? Deinde si tantum potest inimicitas spiritus in cadavere hominis occisi, ut sanguinem prolixi, & occisorem versus ejaculetur, quid non poterit idem spiritus inimicitas in vivo homine? cur ergo obviām fibi ipsius factis acerrimis duobus inimicis sanguis illis ex oculis, ex naribus, ex ore, aut ex quibulvis corporis partibus unius adver-

sus alium non profilit? aut cur vulnerato ad mortem hominem, dum adhuc vivit non multo majori impetu sanguinem in præsente percutiorem profilire contingit? an credis forte post mortem vehementiores, ac magis vegetos spiritus illos effici in cadavere occisi, quam in vivo homine, adhuc odio iraq, fervore gliscere? Denique si spiritus hic iniicit tam fervens est, ac tantum energiæ habet, ut sanguini communicare possit motum, multo magis communicare poterit cadaveri ipsi calorem, & sic cadavera occisorum deberent esse ceteris calidiora, saltem, inquam, respectu partis in qua affervari spiritum illum contendit, aut saltem sanguis durante spiritu illi calidus permanere deberet, altera conge-labitur, & erit omnino ad motum ineptus etiam remanente dupla spirituum quantitate in cadaver. Igitur cum hac causa invalida sit, neq; alia proportionata reperiatur, & effectus tam raro appareat, & omni evidenti carere videatur, dicendum videatur, neque effectum hunc realem esse, neq; consequenter posse causa ejus quod nequamquam est in natura assignari.

Sed quia aliquando factum non negavimus, dicemus ne à Deo huic effectum esse? minime genitum, si velimus de necessitate à Deo suisse, & esse quodcumque licet id sentire nonnullos ex practicatis Autoribus sciam, & inter Medicos Thom. Fien. de virib. *Imagin. quest. 24.* & alios apud Petr. Andr. Canonher. *lib. 1. Aphor. 1. pag. 429. vers. Sicut multi Medicis*, sicut enim ex voluntate Dei hoc possit facillime succedere, & speciali ipsius permissione, tam ab eo non effici quodcumque dicendum, si modo unquam est, jam enim per causas naturales non fieri ejus permisum pater, sed neque supernaturali agendi modo, & ex miraculo id facit, quia miracula sunt ad fidei corroborationem; ut alias dixi, at hoc nihil ad fidem, nam & apud infideles idipsum succedere non negabis, quibus fides nota non est, at dices, fieri proprij justitiam, at, inquam, iustitia omnia peccata pro corum gravitate punienda vult, at multa sunt peccata homicidio graviora, in quibus tamē propalans nullum intervenerit miraculum, deinde homicidium unum altero gravius est, ferro occidere hominem minus grave, quam veneno, aut alio modo, cur ergo non semper occisa quodcumque cadavera coram occidente cuorem emitunt? Addo Deum esse liberum agens, & miracula ad proprium libitum operari, & idcirco non posse cogi ad eventum frequentia ad miracula faciendum, & interrumpendum Naturæ ordinem; imo si quid clarissime ostendit in ea re miraculum non intervenire, hoc illud est, quia fit sanguinis emissio ad nostram voluntatem, cum occidente coram occisi cadavere fistum. Præterea in his, quæ miracula sunt nulla requirunt conditio à parte rei circa quam fieri debet miraculum, cum miraculum fiat à potentia infinita. Si ergo crux missio ex cadavere miraculose sit, non modo fieri debet post horas determinates octo nempe, vel decem, sed quodcumque neque solum in cadavere hominis ferro sublati, sed in quoquaque quomodoquaque enecto, neque solum si percussor stet communis, sed etiam si sit eminus. Deinde cum miracula sunt opera undeque perfecta, & haec sanguinis ex cadavere ejaculator ad humum fiat, ut occisor patet, cur sanguis non proficit multa vi contra occidorem etiam eminus stantem, & procul inter alios spectatores, sic & miraculum efficit evidenter, & illius finis melius haberetur. neque defant permulta alia,

- alia, quæ contra hanc sententiam faciunt; sed jam hæc prætermitto. Neque majorem probabilitatem habere videatur ea opinio, quæ vult id accidere dampnum opera; non enim videtur ad ullum finem id dæmones velle, nam cur velint? num ut fontes sceleris sui poenas luant? sed & hæc sententia ab aliis reprobatæ est concludentissimis rationibus, & circa exclusionem quarumcumque castrorum super-naturalium, vide quæ afferit Libavius in tractatu *prædicto*, & in positionibus à num. 46. ad 65. & seqq. ubi etiam occisorum animas ab eorum castrorum numero repellit; nam non defuerunt qui hanc causam hujus effectus commenti sint, quorum opinioni faver infula quadam Antiquorum perfluo, de qua Martin. Delr. in *Sen. Octavianum*, *num. 117.* credebat quippe illi, occisorum animas nocturno tempore homicidas persequi, ac vexare.

Sed unde oblecto emergeare potuit commen-tum hoc de cruentatione cadaverum occisorum

- coram homicidiis? novum profecto non est, ex ca-daveribus quibuscumque post horas nonnullas ab interitu, quin etiam postridie, aut die tertia à morte sanguinem emanare, nam facillime quovis mo-tu agitentur cruentare fatetur. Plater. *cent. posth. quæst. 8.* & Libavius *ubi supra, post. 10.* an non quo-ridie in iis, qui apoplexis, equinaria, lethargo, Phrenite, aut suffocante aliquo morbo, aut ex malignis, pestilentialibus febribus perierunt, & ex naribus, & ex ore, & ex oculis quoque inter-dum, & ex auribus sanguinem fluere conspicimus? at quod coram propinquis id fiat per accidens est, nam propinquos cadaveri hominis afflisteret effe- quid novum? item quod puer à matre suffocatus, aut aqua submersus coram matre, vel amicis cruen-tet, sic & per accidens evenire existimatissimum, quod aliquando cadaver occisi coram occide-re cruentatur, non per antipathiam, aut quamvis aliā naturalem, aut supernaturalem causam, ut sentire quoque videatur Plater. *ubi proxime, quæst. 8.*

Vnde his sic se habentibus, nullum unquam de-sumi deberi indicium ex hoc contra aliquem fir-mandum, neque ex hoc posse judices ad aliquos rei executionem devenire reo præjudiciale, cum etiam coram infibulis & homicidiis illius necisum sanguis ex cadavere levè ex causa emanare posset, non tamen pertinaci animo negare in animum induxi meum omnem ejus rei realitatem, sed si ultioribus, certioribusque experientiis, firmioribusque rationibus ea res innotescet, sententiam mutare paratus sum. Ex re interim Medicorum futurum existimo, ut hæc experientia omnino infirmetur, & evanescat, nam si vera manifestabatur, huius Quo-Medici ex eo inditio suorum agrorum oculores de-prehensit, homicidii poenas luent?

S V M M A R I V M.

- 1 *Vulnera capitis* præ ceteris notanda.
- 2 *Vulnera capitis* etiam levissima negligenda non sunt.
- 3 Hippocratis dictum de capitis vulneribus exami-natur.
- 4 Idem os potest findi, & frangi.
- 5 Caput vulnerari potest in una parte, & cranium findi in parte adversa.
- 6 Nonnulla locum habent in capitis vulneribus, que minime procedere debent in vulneribus aliis cum parum.
- 7 Post quadragesima dies non dicitur quis ex vulnera

alii. D d 3 quadra-

mortuum, quod tamen non habet locum in vulneribus capitis.

8 *Vulnera capitis*, etiam parva sint, periculo non vacant.

9 Simplices etiam capitis percussionses non contem-nendo.

10 *Præsumptio desumpta ex remissione accidentium*, quod vulnera fuerit trahim, non habet locum in vulneribus capitis.

11 *Thorax vulnera* habent tempus sua sanacionis mu-to longius, quam alia.

12 *Magnorum articulorum vulnera* securitatis tempus habent ceteris vulneribus magis diuinum.

De particularium membrorum Vulneribus.

Q V A E S T I O I X.

Hæc tenus de vulneribus universaliter locuti sumus, sunt autem quedam in particularibus, de quibus maxime sermonem habere oportet. ac primo de vulneribus capitis, quæ præ ceteris omnibus digna ut notent existimanda: habent enim quid peculiarare, ac omnino diversum a pierisque aliis vulneribus, alia enim vulnera etiam non contemnenda magnitudinis sunt, negligi tutius posse sunt, quam levissima capitis vulnera, quæ nequamquam negligenda esse monent cum Hippocrate ex nostris Hor. Augen. *Eps. lib. 9.* *Eps. 3. Hieron.* Fabrit. *lib. 2. Chirurg. cap. 15.* & Fortun. *Fidel. lib. 4. Relat. cap. 2.* & ex Iureconfulis Farinace. *quæst. 126. num. 196.* & *quæst. seq. num. 53.* non igit crassa mi-nerva accipendum Hippocratis dictum de loc. in *3 Hom.* ubi dicebat, In capitis vulneribus si os qui-dem fractum sit, & contritum periculo vacet, si fissum, & fissura intro procedat periculo plenum. prima enim ejus sententia pars ita accipi debet, ut eo periculo vacet capitis vulnera, quando os fractum est, quod alias ex fissura impenderet, non quod omnino periculo vacet; vel dicendum est, Hippocratem locutum esse comparative, volens in-nuere multo majori periculo esse in capitis vulneris fissuram, quam fracturam, non valeret ergo dicere, in hoc capitis vulnera os fractum est, ergo nullum adest vite periculum, quia præterquam quod potest respicere unius partis vulnus esse falata-re, respectu autem alterius lethale, idem os etiam frangi, & fini eodem vulnera quid obflat? nam *4 cranium laminis confatur*, & ideo potest superior lamina frangi, inferior vero findi, qui etiam nonum est, & ab Amato Lusitano *Cir. med. cent. 6. cur. lib. 1. ex Hippocratis sententia contra Paulum pro Galeno ipso probatum*, caput vulnerari posse in una parte, & cranium findi in parte advera, quod malum contrassurum dicitur, quam etiam alii Medi-ci fieri posse docuerunt citati à Fallop. in *lib. Hipp. de Cap. vulner. cap. 14.* & commonistravit alias idem Amatus *Cent. 3. Cir. 42. in Schol. contra quam tamen opinionem novissime fuit A. mil. Paris. de Microc. subtil. lib. 8. exerc. 1. cap. 5.*

His sic se habentibus, certum sit, nonnulla habe-re locum in capitis vulneribus, quæ in aliis non procedent, ac primo quod tempus securitatis, de quo jam longioribus locuti sumus, dicendum; quod licet communis opinio locum habere possit ut plurimum in ceteris vulneribus, nimurum, quod post